

Sygn. akt I C 1431/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 sierpnia 2018 r.

Sąd Rejonowy w Kutnie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Paweł Wrześciński

Protokolant: st. sekr. sąd. Irena Anyszewska

po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2018 r. w Kutnie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) (...) we W.

przeciwko M. T.

o zapłatę

1. zasądza od M. T. na rzecz (...) (...) we W. kwotę 2.326,06 (dwa tysiące trzysta dwadzieścia sześć 06/100) złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości odsetek ustawowych liczonymi od kwoty 2.213,22 (dwa tysiące dwieście trzynaście 22/100) złotych od dnia 22 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty,
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie,
3. zasądza od M. T. na rzecz (...) (...) we W. kwotę 498,33 (czteryście dziewięćdziesiąt osiem 33/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1431/17

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 10 marca 2017 r. powód (...) (...) we W. wniósł o zasądzenie w elektronicznym postępowaniu upominawczym od pozwanej M. T. kwoty 4.697,26 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 4.524,42 zł od dnia 22 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty. Powód wniósł także o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

/wydruk z akt e-sądu: pozew – k. 2-4/

Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie w sprawie VI Nc-e (...) stwierdził brak podstaw do wydania nakazu zapłaty i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Kutnie.

/wydruk z akt e-sądu: postanowienie o przekazaniu sprawy – k. 5/

Po przekazaniu sprawy powód uzupełnił braki pozwu złożonego w elektronicznym postępowaniu upominawczym, wniósł o zasądzenie od pozwanej kwoty 4.697,26 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 4.524,42 zł od dnia 22 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując żądania i twierdzenia wskazane w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Na poparcie swojego stanowiska powód wskazał, że na stronę powodową scedowana została wierzytelność wynikająca z umowy pożyczki nr (...) zawartej przez stronę pozwaną z (...) Sp. z o. o. (...) Sp. j. z siedzibą we W.. Powód wskazał, że roszczenie pożyczkodawcy stało się natychmiast wymagalne od następnego dnia po rozwiązaniu umowy pożyczki. Zobowiązanie pozwanej na dzień sporządzenia pozwu wynosiło 4.697,26 zł, na co składa się kwota: 2.213,22 zł – kapitał pożyczki; 101,76 zł – odsetki umowne za okres trwania umowy; 11,08 zł – odsetki za opóźnienie w zapłacie; 2.311,20 zł – opłata operacyjna za usługę pożyczkodawcy w postaci czynności związanych z obsługą umowy pożyczki, 60,00 zł – koszty windykacyjne.

/pismo powoda z dnia 26.05.2017 r. – k. 8, pozew – k. 18-20/

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wydanym w dniu 18 września 2017 r. w sprawie I Nc 1274/17 Sąd Rejonowy w Kutnie uwzględnił roszczenie powoda.

/nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym – k. 42/

W ustawowym terminie pozwana M. T. wniosła sprzeciw od wydanego nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości, wnosząc o oddalenie powództwa w całości, zgłaszając zarzut nieważności umowy pożyczki z uwagi na stosowanie przez pożyczkodawcę niedozwolonych klauzul umownych oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, naliczenie pozwanej nienależnych opłat i prowizji, niezgodne z prawem wykorzystanie przymusowego położenia pozwanej przez stronę powodową, zawarcie umowy sprzecznej z zasadami współżycia społecznego oraz stanowiącej obejście przepisu o odsetkach maksymalnych, nieudowodnienia rzeczywiście poniesionych kosztów w związku z udzieleniem i obsługą pożyczki.

/sprzeciw od nakazu zapłaty – k. 47-53/

W odpowiedzi na sprzeciw powód podtrzymał żądania pozwu w całości. W ocenie strony powodowej umowa pożyczki została skonstruowana i zawarta prawidłowo. Pożyczkodawca poinformował pozwaną o kosztach pożyczki, zaś wszelkie wpłaty pozwanej na poczet przedmiotowego zobowiązania zostały rozliczone zgodnie z zapisami umowy.

/odpowiedź na sprzeciw – k. 70-71/

Powód poinformował, że całkowita kwota udzielonej pozwanej pożyczki wynosiła 2.700,00 zł. Całkowita kwota do zapłaty ustalona na dzień zawarcia umowy wynosiła 5.952,40 zł. Na kwotę tę składała się: kwota udzielonej pożyczki 2.700,00 zł, kwota odsetek umownych za okres obowiązywania umowy w wysokości 363,40 zł oraz kwota opłaty operacyjnej naliczonej za okres obowiązywania umowy w wysokości 2.889,00 zł. Powód wskazał ponadto, że pozwana zobowiązała się spłacić kwotę wypłaconą tytułem pożyczki w 30 miesięcznych równych ratach w kwocie 198,39 zł każda z rat. Termin płatności ostatniej raty pożyczki przypadał na dzień 16 czerwca 2018 r. Pozwana nie kwestionowała warunków ani postanowień umowy, dokonała jednak tylko częściowej spłaty zadłużenia. Kwota pozostałego do spłaty kapitału pożyczki wynosi 2.213,22 zł, kwota pozostałej do spłaty opłaty operacyjnej wynosi 2.311,20 zł, kwota pozostałych do zapłaty odsetek umownych stanowi kwotę 101,76 zł, zaś kwota pozostałych do zapłaty odsetek umownych za opóźnienie w zapłacie wyniosła 11,08 zł. Ponadto na dochodzoną pozwem kwotę składa się kwota zryczałtowanych kosztów działań windykacyjnych w wysokości 60 zł obliczona zgodnie z § 6 pkt 7 umowy pożyczki oraz tabelą opłat i prowizji za podjęte działania windykacyjne tj. wysyłkę do pozwanej 4 listów poleconych wzywających do zapłaty zadłużenia. Powód wskazał, że wysokość opłaty operacyjnej za cały okres obowiązywania umowy pożyczki, na dzień jej zawarcia wyliczona została w oparciu o wysokość zryczałtowanych kosztów zawarcia i obsługi, ustaloną wartość kosztów ryzyka związanego z udzieleniem oraz obsługą pożyczki oraz ustaloną marżą zysku, jak przysługiwała pożyczkodawcy. Opłata operacyjna pobierana jest w związku z koniecznością utrzymania przedsiębiorstwa pożyczkodawcy, co obejmuje koszty wynagrodzeń pracowników, utrzymania siedziby, obsługi kancelaryjnej oraz obsługi technicznej, ponadto instytucja pożyczkowa ponosi koszty zapytań w biurach (...). Opłata operacyjna stanowi wynagrodzenie pożyczkodawcy za usługę wykonywaną na rzecz pożyczkobiorcy w postaci czynności związanych z przygotowaniem i obsługą umowy pożyczki, obejmujących spłatę i monitorowanie terminowości spłaty, za cały okres trwania umowy. Wysokość opłaty operacyjnej jest uzależniona od kwoty udzielanej

pożyczki oraz okresu trwania umowy pożyczki. W przypadku pożyczki spłacanej w ratach miesięcznych, opłata operacyjna była rozliczana w miesięcznych okresach rozliczeniowych.

/pismo powoda z dnia 14.06.2018 r. – k. 104-105/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 18 grudnia 2015 r. M. T. zawarła z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) Spółka jawna z siedzibą we W. umowę pożyczki gotówkowej nr (...), na podstawie której otrzymała pożyczkę w kwocie 2.700,00 zł na okres od 18 grudnia 2015 r. do 18 czerwca 2018 r. włącznie, na warunkach określonych w umowie oraz „Regulaminie pożyczek (...)”, który stanowił załącznik nr 1 do umowy. M. T. w zawartej umowie zobowiązała się spłacić kwotę wypłaconej jej pożyczki wraz z należnymi pożyczkodawcy odsetkami i innymi kosztami w łącznej wysokości 5.952.40 zł, w 30 ratach miesięcznych równych, płatnych w wysokości 198,39 zł każda rata, przy czym termin płatności pierwszej raty ustalony został na dzień 18.01.2016 r., a każda następna rata pożyczki płatna była każdego 18 kolejnego dnia miesiąca. Termin płatności ostatniej raty pożyczki przypadła na dzień 18.06.2018 r. Oprocentowanie nominalne pożyczki było stałe w okresie obowiązywania umowy i wynosiło 10,00% w stosunku rocznym. Kwota naliczonych odsetek umownych od kwoty pożyczki, wynosiła za cały okres obowiązywania umowy 363,40 zł. Przy obliczeniu odsetek przyjęto stałą wartość stopy procentowej w całym okresie obowiązywania umowy. Całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkobiorcę ustalona na dzień zawarcia umowy wynosiła 5.952,40 zł i obejmowała: a) całkowitą kwotę pożyczki 2.700,00 zł oraz b) całkowity koszt pożyczki, na który składały się: odsetki naliczone za cały okres obowiązywania umowy, które wynosiły 363,40 zł oraz opłata operacyjna naliczona za cały okres obowiązywania umowy, która wynosiła 2.889,00 zł. Pożyczkobiorca zobowiązał się do terminowego zwrotu udzielonej mu pożyczki wraz z opłatami i wszelkimi innymi należnymi pożyczkodawcy na podstawie umowy kosztami oraz odsetkami. Za okres opóźnienia w spłacie pożyczki lub spłacie raty albo jej części pożyczkodawca miał naliczać odsetki od zadłużenia przeterminowanego (odsetki karne), stopa tych odsetek była zmienna i równa czterokrotności aktualnej na dany dzień wysokości stopy kredytu lombardowego NBP. Dokonane przez pożyczkobiorcę spłaty zaliczane miały być w pierwszej kolejności na pokrycie zapadłych (wymagalnych) rat (począwszy od najstarszych płatności) w następującej kolejności: koszty monitów, odsetki karne, opłata operacyjna, odsetki umowne, należność główna. W razie opóźnienia pożyczkobiorcy w zapłacie dwóch pełnych rat lub powstania zaległości przekraczających sumę dwóch pełnych rat, pożyczkodawca miał prawo wypowiedzieć umowę z zachowaniem trzydziestodniowego terminu wypowiedzenia. Wypowiedzenie umowy miało nastąpić po uprzednim pisemnym wezwaniu pożyczkobiorcy do dokonania zapłaty zaległości w terminie 14 dni, licząc od dnia otrzymania przez pożyczkobiorcę wezwania.

/dowód: umowa pożyczki wraz z harmonogramem spłat – k. 29-31, 32, regulamin – k. 106-108, formularz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego – k. 109-111, tabela opłat i prowizji – k. 34-35, 108, pismo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) Spółka jawna z siedzibą we W. z dnia 13.06.2018 r. – k. 115-116/

Kwota pożyczki w wysokości 2.700,00 zł została wypłacona pożyczkobiorcy przelewem w dniu 18 grudnia 2015 r.

/dowód: potwierdzenie wypłaty pożyczki – k. 33/

Wierzytelność ze wskazanej umowy została nabyta przez (...) (...) we W. na podstawie sporządzonej w formie pisemnej umowy przelewu wierzytelności zawartej z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) Spółka jawna z siedzibą we W., która jest instytucją pożyczkową, zajmującą się udzieleniem pożyczek pieniężnych. Z chwilą zawarcia umowy przelewu wierzytelności (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty we W. wszedł we wszystkie prawa i obowiązki wierzyciela.

/dowód: ramowa umowa sekurytyzacyjnej z dnia 18.11.2015 wraz z załącznikiem nr 1 do umowy – k. 21-27, zawiadomienie – k. 36/

M. T. z tytułu zawartej umowy pożyczki nr (...) dokonała na rzecz pożyczkodawcy następujących wpłat: w dniu 20 stycznia 2016 r. kwota 198,39 zł; w dniu 22 lutego 2016 r. kwota 198,39 zł; w dniu 22 marca 2016 r. kwota 198,39 zł;

w dniu 20 kwietnia 2016 r. kwota 198,39 zł; w dniu 20 maja 2016 r. kwota 198,39 zł oraz w dniu 24 czerwca 2016 r. kwota 198,39 zł. Łącznie wpłaciła na rzecz wierzyciela z tytułu zaciągniętej pożyczki sumę 1.190,34 zł.

/dowód: potwierdzenia wpłat – k. 55-57, rozliczenie wpłat – k. 72, 112, rozliczenie odsetek umownych i za opóźnienie – k. 113/

M. T. nie wywiązała się całkowicie z warunków zawartej umowy pożyczki, pozostając w zwłóce z zapłatą rat pożyczki. W związku z tym, stosownie do zawartej umowy pożyczki, została wezwana do zapłaty zaległości w kwocie 459,17 zł, z zastrzeżeniem, że w razie niedokonania zapłaty, pożyczkodawca będzie uprawniony do wypowiedzenia umowy na warunkach w niej określonych.

/dowód: wezwanie pod rygorem wypowiedzenia umowy pożyczki – k. 37/

M. T. pomimo wezwania, nie uregulowała zaległości w terminie wskazanym w wezwaniu, tym samym pożyczkodawca wystosował do niej oświadczenie o rozwiązaniu umowy pożyczki, z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia, pod warunkiem wystąpienia skutku rozwiązującego w razie braku dokonania przez pozwaną spłaty zaległości w terminie do ostatniego dnia upływu terminu wypowiedzenia umowy pożyczki. Zaległość na dzień 11 października 2016 r. wynosiła łącznie 659,41 zł.

/dowód: warunkowe wypowiedzenie umowy pożyczki – k. 38/

M. T. nie dokonała w terminie do końca upływu okresu wypowiedzenia umowy pożyczki spłaty zaległości, a tym samym został spełniony warunek wskazany w oświadczeniu rozwiązania umowy pożyczki i umowa uległa rozwiązaniu. Od następnego dnia po rozwiązaniu umowy pożyczki, cała należność z tytułu umowy pożyczki stała się natychmiast wymagalna. Przed skierowaniem sprawy na drogę postępowania sądowego zostało wystosowane ostateczne wezwanie do zapłaty, w którym M. T. została wezwana do dobrowolnego ostatecznego przedsądowego spełnienia świadczenia pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Wezwanie pozostało bez odpowiedzi.

/dowód: ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty z dnia 16.01.2017 r. – k. 39/

Zobowiązanie M. T. z umowy pożyczki nr (...) na dzień 9.03.2017 r. wynosiło 4.697,26 zł, na co składa się kwota: 4.524,42 zł należność główna; 101,76 zł odsetki umowne; 11,08 zł odsetki karne; 60,00 zł koszty windykacyjne.

/dowód: umowa pożyczki – k. 29-31, wyciąg z ksiąg funduszu – k. 28, rozliczenie wpłat – k. 72, 112, rozliczenie odsetek umownych i za opóźnienie – k. 113/

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił w oparciu o przywołane dowody.

Powód złożył umowę pożyczki zawartą pomiędzy pierwotnym wierzycielem a stroną pozwaną, co pozwala poczynić ustalenia odnośnie treści samej umowy, ponadto powód przedłożył „Regulamin pożyczek S. K.” stanowiący załącznik nr 1 do umowy /k. 106-112/, co umożliwia dokonanie ustaleń odnośnie całości treści stosunku zobowiązaniowego, jaki łączył strony. Należy bowiem zauważyć, że przedmiotowa umowa pożyczki została zawarta przez strony na warunkach określonych w umowie oraz „Regulaminie pożyczek (...)”.

Należy również zauważyć, że żądana przez stronę powodową kwota 4.697,26 zł obejmuje różne należności, w tym kwoty: 2.213,22 zł tytułem kapitału pożyczki; 101,76 zł tytułem odsetek umownych za okres trwania umowy; 11,08 zł tytułem odsetek za opóźnienie w zapłacie; ponadto 2.311,20 zł tytułem naliczonej opłaty operacyjnej za usługę pożyczkodawcy w postaci czynności związanych z obsługą umowy pożyczki i 60,00 zł tytułem kosztów windykacyjnych.

Pozwana nie zakwestionowała zawarcia umowy pożyczki z S. K., przeciwnie potwierdziła, że pożyczkę otrzymała. Pozwana podniosła przy tym, że dokonywała spłaty pożyczki, przy czym nie była w stanie określić, w jakiej wysokości

należności z tego tytułu zostały spłacone. Na pozwanej w tym zakresie spoczywał ciężar wykazania, w jakiej wysokości spłaty zostały dokonane, bowiem to pozwana wywodziła z tej okoliczności skutki prawne (art. 6 k.c.).

Powód przyznał, że pozwana spłaciła wskazane raty, co uwzględnił przy wyliczeniu należności dochodzonej pozwem. Powód poprzez złożenie umowy, wezwań do zapłaty wraz z wypowiedzeniem oraz regulaminu i tabeli opłat, wykazał wysokość należności wynikających z umowy.

Powód sprecyzował, jaka część kapitału została spłacona, na jakie należności zostały zaliczone dotychczas dokonywane przez pozwaną wpłaty. Wskazanych okoliczności pozwana nie kwestionowała. Przedłożone przez powoda dowody uzasadniały również dokonane wypowiedzenie umowy, czego pozwana również nie kwestionowała.

Zgodnie z art. 130⁴ k.p.c. strona, która wnosi o podjęcie czynności połączonej z wydatkami, obowiązana jest uiścić zaliczkę na ich pokrycie w wysokości i terminie oznaczonym przez sąd. Jeżeli więcej niż jedna strona wnosi o podjęcie czynności, sąd zobowiązuje każdą stronę, która z czynności wywodzi skutki prawne, do uiszczenia zaliczki w równych częściach lub w innym stosunku według swego uznania (§ 1). Przewodniczący wzywa stronę zobowiązaną do wniesienia zaliczki, aby w wyznaczonym terminie nie dłuższym niż dwa tygodnie zapłaciła oznaczoną kwotę. Jeżeli strona mieszka lub ma siedzibę za granicą, wyznaczony termin nie może być krótszy niż miesiąc (§ 2). Sąd podejmie czynność połączoną z wydatkami, jeżeli zaliczka zostanie uiszczona w oznaczonej wysokości (§ 4). W razie nieuiszczenia zaliczki sąd pominie czynność połączoną z wydatkami (§ 5).

Do czasu uiszczenia zaliczki sąd wstrzymuje dokonanie czynności połączonej z wydatkami. Jej podjęcie następuje po zapłacie zaliczki w wyznaczonym terminie. W razie nieuiszczenia zaliczki, w ogóle lub w wyznaczonym terminie, sąd pominie czynność połączoną z wydatkami. W doktrynie uważa się, że pominięcie czynności spowoduje skutki przewidziane w przepisach art. 6 k.c. oraz art. 3, 217, 232 zdanie pierwsze, art. 233 § 2 k.p.c.

Pomimo zobowiązania pozwana nie uiściła zaliczki na poczet wynagrodzenia biegłego. Ponadto należy zauważyć, że szereg okoliczności przywołanych przez pozwaną we wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, w szczególności ocena czy wskazany w umowie pożyczki całkowity koszt pożyczki jest prawidłowy i wskazana kwota do zapłaty jest prawidłowa, odnosi się do oceny sądu, nie zaś biegłego. Zgodnie z art. 278 § 1 k.p.c., jedynie w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych, sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru, może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii.

Z tych względów sąd postanowił nie przeprowadzać dowodu z opinii biegłego wskazanego przez pozwaną.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów poinformował, że prowadził postępowanie wyjaśniające odnośnie (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (...) Spółka jawna z siedzibą we W., spółka dostosowała wzorce umowne do zastrzeżeń Prezesa UOKiK, postępowanie zostało zakończone w dniu 16 grudnia 2015 r. /pismo UOKiK – k. 118/.

Mając na uwadze całokształt zgromadzonej w sprawie dokumentacji, Rzecznik (...) poinformował, że po dokonaniu oceny możliwości przedstawienia istotnego poglądu, w oparciu o okoliczności faktyczne i prawne sprawy, nie był uprawniony do przedstawienia takiego poglądu /pismo Rzecznika (...) k. 89-89v, 98-102v/.

Sąd zważył, co następuje:

Przedmiotowe powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości (art. 720 § 1 k.c. w zw. z art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jednolity Dz.U. z 2014 r. poz. 1497 z późn. zm.).

W ujęciu kodeksu cywilnego umowa pożyczki jest umową darmą (grzecznościową). Umowa ta może jednak zostać zawarta także pod tytułem odpłatnym. W tym przypadku świadczenie biorącego pożyczkę polega zwykle na zapłacie odsetek (art. 359 k.c.).

Zgodnie z art. 471 k.c. dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Zgodnie z art. 509 § 1 i 2 k.c., wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią, chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania (przelew), wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki. Umowa sprzedaży, zamiany, darowizny lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia wierzytelności przenosi wierzytelność na nabywcę, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej albo że strony inaczej postanowiły (art. 510 § 1 k.c.). Przedmiotem przelewu jest wierzytelność, czyli prawo podmiotowe przysługujące wierzycielowi do żądania od dłużnika, aby spełnił świadczenie.

Z kolei zgodnie z treścią art. 513 § 1 k.c., dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie. Nie ulega więc wątpliwości, że pozwana jako dłużnik, nie kwestionując cesji wierzytelności, może wobec roszczenia powoda, który jest nabywcą wierzytelności, podnieść wszelkie zarzuty, które przysługiwały dłużnikowi przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie.

Nie ulega wątpliwości, że pozwaną i wierzyciela pierwotnego łączyła umowa pożyczki. Pozwana zobowiązała się zwrócić pobrane pieniądze wraz z należnymi odsetkami na warunkach określonych umową. Wynikające z zawartej umowy zobowiązanie pożyczkobiorcy nie zostało spełnione zgodnie z postanowieniami umownymi. Powód jako nabywca wierzytelności może dochodzić od strony pozwanej zapłaty przedmiotowego świadczenia pieniężnego.

Jednakże w ocenie sądu pewne postanowienia umowne budzą uzasadnione wątpliwości, gdyż postanowienia te kształtują wzajemne obowiązki stron w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy pożyczkobiorcy, dotyczy to w szczególności regulacji dotyczących opłaty operacyjnej naliczonej za cały okres obowiązywania umowy oraz wysokości kosztów windykacyjnych.

W myśl przepisu art. 353¹ k.c., strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Należy zauważyć, że pozwana jest konsumentem w rozumieniu przepisu art. 22¹ k.c., co zobowiązuje sąd do dokonania oceny przedmiotowego roszczenia również w świetle przepisów o ochronie konsumentów, w tym szczególnie art. 385¹ – 385³ k.c.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Norma prawna zawarta w przepisie kolejnego paragrafu stanowi, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Z kolei przepis art. 385¹ § 3 k.c. stanowi, że nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Zgodnie z przepisem art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Okoliczności, w jakich została zawarta umowa pożyczki wskazują, że pozwana poza wskazaniem kwoty pożyczki, nie miała rzeczywistego wpływu na ustalenie kosztów dodatkowych tj. opłaty operacyjnej. Z samej treści umowy nie sposób nawet stwierdzić, za dokonanie jakich czynności opłata operacyjna została przewidziana. Niewątpliwie dłużnik zmuszony był przystać na tak ustalone warunki umowy ze względu na swoją słabszą pozycję negocjacyjną.

Przez działanie wbrew dobrym obyczajom przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego rozumie się w judykaturze wprowadzanie do umowy klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku; rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza zaś nieusprawiedliwioną dysproporcję na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków stron, wynikających z umowy (por. m. in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, Biul.SN 2005, Nr 11, poz. 13, z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, Biul.SN 2006, nr 5-6, poz. 12, z dnia 27 października 2006 r., I CSK 173/06, niepubl.).

Ocena rzetelności określonego postanowienia wymaga zatem rozważenia indywidualnego rozkładu obciążeń, kosztów i ryzyka, jakie wiąże się z przyjętymi rozwiązaniami oraz zbadania jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałyby zastrzeżone.

W kontekście tak pojmowanych przesłanek oceny postanowień umowy, nie można było nie dostrzec braku równowagi kontraktowej stron, skoro podmiot występujący jako pożyczkodawca, a jednocześnie przedsiębiorca, narzucił podmiotowi oznaczonemu jako pożyczkobiorca, a jednocześnie konsumentowi wszystkie warunki umowy, w tym także i te dotyczące opłaty operacyjnej czy kosztów czynności windykacyjnych. Nie sposób jest również mówić o ekwiwalentności świadczeń, albowiem te dodatkowe opłaty zdecydowanie poza te granice wykraczają.

Wprawdzie obowiązująca w dacie zawarcia umowy ustawa o kredycie konsumenckim nie określała maksymalnych kosztów udzielenia pożyczki, jednakże nie oznacza to, że pożyczkodawca był uprawniony do dowolnego kształtowania warunków umowy pożyczki.

Należy zauważyć, że pozwana otrzymała faktycznie pożyczkę w kwocie 2.700,00 zł. Łączna suma opłat żądanych przez stronę powodową zdecydowanie przewyższa wartość kapitału udzielonej pożyczki. Na kwotę żadaną przez powoda składa się kwota z tytułu faktycznie zaciągniętej i niespłaconej w całości pożyczki wraz z naliczonymi odsetkami, która to kwota nie była kwestionowana przez pozwaną. Pozwana zaś słusznie zakwestionowała naliczoną opłatę operacyjną stanowiącą koszt zawarcia i wykonania umowy oraz wskazane przez powoda koszty windykacji. Opłaty te nie są w żaden sposób powiązane z rzeczywistymi kosztami poniesionymi przez powoda, a tym samym są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Należy podkreślić, że w przypadku zawarcia przez strony odpłatnej umowy pożyczki wynagrodzenie dla pożyczkodawcy winno być wyraźnie określone w zawartej umowie. Formę wynagrodzenia za korzystanie z cudzego kapitału stanowią odsetki, ewentualnie zapłata prowizji. Ustawodawca, aby chronić interesy słabszych uczestników obrotu gospodarczego, jakimi zazwyczaj są konsumenci, wprowadził do kodeksu cywilnego instytucję odsetek maksymalnych, których wysokość winna stanowić podstawowe odniesienie do oceny wysokości wynagrodzenia pożyczkodawcy ustalonego w umowie. Wszelkie zapisy umowne zezwalające pożyczkodawcy na dowolne naliczanie kosztów dodatkowych, czy opłat windykacyjnych i przygotowawczych są niedozwolonymi klauzulami umownymi i nie mogą prowadzić do obciążenia nimi konsumenta, pozwanej w tej sprawie.

Odsetki, obok prowizji za udzielenie pożyczki, stanowią wynagrodzenie pożyczkodawcy za korzystanie przez pożyczkobiorcę z jego środków finansowych. W warunkach umowy zawartej przez strony wysokość wskazanych odsetek umownych została ustalona na poziomie odsetek maksymalnych. Zastrzeżenie w umowie opłaty operacyjnej

zmierzało w ocenie sądu do obejścia przepisów dotyczących odsetek maksymalnych. Strona powodowa nie wykazała też, aby jej wysokość była efektem indywidualnych uzgodnień ze stroną pozwaną. Ich zastrzeżenie w stosunkach z konsumentem, jako niedotyczące świadczeń głównych stron, uznać należy za niedozwoloną klauzulę umowną, gdyż kształtują one jego sytuację w sposób podobny do lichwy, co jest powszechnie przyjmowane za sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Wypada zauważyć, że kwota opłaty operacyjnej znacząco przewyższa wartość kapitału udzielonej pożyczki, zaś umowa nie przewiduje żadnego świadczenia wzajemnego pożyczkodawcy odpowiadającego obowiązkowi zapłaty tej kwoty. Opłata ta została naliczona obok odsetek za opóźnienie, które przysługują pożyczkodawcy w związku z uchybieniem terminowi płatności pożyczki, jak również obok odsetek kapitałowych.

Świadczy to jednoznacznie o tym, że opłata ta została zastrzeżona jedynie w celu maksymalizacji zysków przedsiębiorcy, co prowadzi do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych i nie powinno korzystać z ochrony prawnej. Opłata ta przysporzyłaby nadmiernych i nieusprawiedliwionych zysków wierzycielowi i jednocześnie stanowiłaby nieuzasadnione pokrzywdzenie dłużnika i prowadziła do jego znacznego zubożenia. Jednocześnie, jako że postanowienie umowne dotyczące tej opłaty nie zostało indywidualnie uzgodnione ze stroną pozwaną, zaś wskazaną w umowie wysokość opłaty operacyjnej należało uznać za rażąco wygórowaną i niemieszczącą się w granicach swobody kontraktowania określonej w art. 353¹ k.c., z mocy art. 385¹ §1 k.c. nie wiąże ono stron. Nie prowadzi to jednocześnie do nieważności pozostałych postanowień umowy, zgodnie bowiem z art. 385¹ §2 k.c. strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W konkretnych okolicznościach należało przyjąć, że pożyczkodawca podjął próbę obejścia prawa. Zgodnie z treścią art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, że na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

Mając na względzie, że w niniejszym przypadku mamy do czynienia z obrotem konsumenckim, taki zabieg prowadzi do naruszenia interesów konsumenta. Zastrzeżenie takiej opłaty, zmierzające do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych jest niedopuszczalne (art. 359 § 2¹ k.c.), a zatem jako sprzeczne z ustawą nieważne. Normalne koszty prowadzenia przedsiębiorstwa w zakresie usług rynku finansowego muszą być brane pod uwagę przez przedsiębiorców w ogólnym rachunku ekonomicznym. Postanowienia umowne, na które w istocie konsument nie ma wpływu, wprowadzające do umowy pożyczki, wygórowane opłaty dodatkowe, nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych.

Niezależnie od powyższych rozważań należało również zauważyć, że powód nie udowodnił żądania w omawianym zakresie, nie przedłożył bowiem żadnego dowodu, który wskazywałby na rzeczywistą wysokość poniesionych kosztów związanych z obsługą pożyczki tj. wysokość pobranej opłaty operacyjnej, które w istocie sprowadzały się jedynie do technicznej czynności monitorowania spłaty pożyczki.

Wobec zakwestionowania przez pozwaną kosztów windykacyjnych, w ocenie sądu strona powodowa nie udowodniła ani ich wysokości ani zasadności ich żądania. Według wskazania powoda koszty te zostały naliczone ryczałtowo za wysyłkę do pozwanej 4 listów poleconych wzywających do zapłaty zadłużenia. Powód przedłożył do akt tylko dwa wezwania do zapłaty, bez potwierdzenia nadania ich do pozwanej listem poleconym. Wypada również zauważyć, że w umowie ustalono opłatę za monit przesłany do pożyczkobiorcy w wysokości czterokrotności opłaty pocztowej pobieranej przez pocztę za poleconą przesyłkę listową, jednak bez obowiązku przesłania tego monitu listem poleconym. Z tych względów sąd uznał za nieudowodnione i nieuzasadnione żądanie pozwu w zakresie kosztów w kwocie 60 zł, nie uwzględniając tej kwoty w sumie zasądzonej od pozwanej na rzecz strony powodowej.

Ponadto należy zauważyć, że analogiczne opłaty windykacyjne uznane zostały w wielu orzeczeniach Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za klauzule naruszające zbiorowe interesy konsumentów, czyli klauzule niedozwolone.

Przykładowo wymienić można orzeczenia wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych UOKIK pod numerami 4090, (...), dotyczące opłat za wezwania do zapłaty, czy wypowiedzenia umowy.

Nie ulega wątpliwości, że zastrzeżony w umowie obowiązek poniesienia takich dodatkowych obciążeń, które nie odnoszą się do głównego świadczenia konsumenta, daje pożyczkodawcy dodatkowe nieuzasadnione i nieekwiwalentne świadczenie kosztem konsumenta. Wskazane postanowienia umowne jako nieuzgodnione indywidualnie z konsumentem, naruszają klauzulę dobrych obyczajów, w oparciu o wskazane powyżej przepisy nie wiążą zatem konsumenta.

Mimo uznania postanowień umowy częściowo za nieważnych, nie ulega wątpliwości, że pozwana zobowiązała się zwrócić pobraną kwotę pożyczki wraz z należnymi odsetkami na warunkach określonych umową. Pozwana nie wywiązała się jednak w całości z tego obowiązku. Wobec tego, że pozwana nie spłacała pożyczki w określonych umową ratach, pożyczkodawca miał prawo wypowiedzieć umowę pożyczki, stawiając po upływie okresu wypowiedzenia w stan wymagalności całą, niespłaconą kwotę pożyczki.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut pozwanej odnośnie naruszenia przez pożyczkodawcę art. 388 § 1 k.c. poprzez niezgodne z prawem wykorzystanie przymusowego położenia pozwanej, co mogłoby skutkować uznaniem umowy pożyczki w całości za nieważną.

Zgodnie z regulacją art. 388 § 1 k.c. sytuacja wyzysku występuje, jeżeli jedna strona umowy, wyzyskując przymusowe położenie, niedołośćwo lub niedoświadczenie drugiej strony, w zamian za swoje świadczenie zastrzega dla siebie świadczenie, którego wartość przewyższa w rażącym stopniu wartość jej własnego świadczenia.

Przymusowe położenie występuje, gdy strona znajduje się w takich warunkach materialnych, osobistych lub rodzinnych, które zmuszają do zawarcia umowy nawet bez ekwiwalentności świadczeń (za wszelką cenę) oraz nie pozwalają na swobodne pertraktacje. Stan niedośćwa należy rozumieć jako bezradność, niemożliwość przewyciężenia przeszkód na skutek braku sił fizycznych lub psychicznych, a niedoświadczenie jako brak ogólnego doświadczenia życiowego, bądź jako brak doświadczenia w określonego rodzaju przedsięwzięciach.

Pozwana wskazała, że w chwili zawierania umowy znajdowała się w bardzo trudnej sytuacji finansowej i osobistej, przy czym okoliczności te nie zostały w sprawie wykazane. Nie sposób przyjąć, że ogólne wskazanie pozwanej jest wystarczające do przyjęcia spełnienia przesłanek art. 388 k.c., zwłaszcza mając na względzie obowiązek zwrotu na rzecz powoda kwoty faktycznie udzielonej pożyczki.

W konkretnych okolicznościach niniejszej sprawy należało zatem przyjąć, że powód wykazał zasadność roszczenia w zakresie kwoty 2.326,06 zł. Kwota ta obejmuje kapitał pożyczki tj. kwotę 2.213,22 zł oraz naliczone odsetki umowne w wysokości 101,76 zł, a także odsetki umowne za opóźnienie w zapłacie wynoszące 11,08 zł. Powód nie zdołał natomiast wykazać zasadności pozostałej części należności dochodzonych pozwem.

O odsetkach za opóźnienie w spełnieniu zasądanego świadczenia pieniężnego sąd orzekł w oparciu o przepis art. 481 § 1 i 2 k.c., mając na uwadze również łączące strony regulacje umowne oraz zgłoszone żądanie. W sytuacji, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności.

Z tych względów w oparciu o przywołane przepisy sąd uwzględnił roszczenie powoda w zakresie kwoty 2.326,06 zł obejmującej kwotę kapitału pożyczki wraz z naliczonymi za okres trwania umowy odsetkami umownymi i odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty kapitału, o czym sąd orzekł w punkcie 1. wyroku.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu jako nieudowodnione i nieuzasadnione, o czym w oparciu o przywołane przepisy sąd orzekł w punkcie 2. wyroku.

O kosztach procesu sąd postanowił na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c., stosując zasadę stosunkowego rozdzielania pomiędzy stronami tych kosztów. Powód poniósł koszty procesu w wysokości 1.017,00 zł [900,00 zł – wynagrodzenie fachowego pełnomocnika + 17,00 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa + 100,00 zł – opłata sądowa od pozwu]. Roszczenie powoda zostało uwzględnione w ok. 49 %, zatem koszty procesu powinny obciążać pozwaną w 49% [1.017,00 zł x 49% = 498,33 zł]. W konsekwencji powodowi przysługuje od pozwanej zwrot kosztów procesu w kwocie 498,33 zł, o czym sąd postanowił w punkcie 3. wyroku.

W sprawie brak okoliczności, które w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu uzasadniałyby zastosowanie regulacji przewidzianej w przepisie art. 102 k.p.c.